

שמות
בא
הדם על הבתים

עם ישראל נמצא בימיו האחרונים במצרים, ומקבל הוראות אחרונות, כיצד להתנהג בלילו האחרון במקום. קרבן הפסח שיאכל, כולל הדרכה מדוייקת, מרגע לקיחתו, ועד סיום אכילתו. בין השאר ישנה הוראה, מה לעשות בדמו של השה הנשחט:

וְלָקַחוּ מִן הַדָּם וַיִּתְּנוּ עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוֹף עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר יֹאכְלוּ אֹתוֹ בְּהֵם:
מהו המקום המדוייק בו צריך לתת את הדם? בתוך הבית, או מחוצה לו? בדבר זה אנו מוצאים מחלוקת בין המפרשים:
תרגום יונתן אומר:

וְיִסְבוּ מִן דָּמָא וַיִּתְּנוּ עַל תְּרִין סִיפֵיָא וְעִלּוּי מְסֻקּוּפָא עֲלָא מְלַבָּר עַל בְּתִיָא דְיִיכְלוּן וַיִּתִּיה וַיִּדְמְכוּן בְּהוֹן¹
ולעומתו אומרת המכילתא:

והיה הדם לכם לאות, לכם לאות ולא לאחרים לאות, הא אינו אלא על המשקוף **מבפנים** המכילתא מוכיחה את דבריה, בהוכחה ברורה – מכיוון שהדם הוא אות וסימן לבני ישראל, ולא למישהו מבחוץ, הרי שמסתבר, שהוא ניתן מבפנים, גלוי לעיניהם של היושבים בבית. אך אם כן, כיצד יסביר תרגום יונתן את משמעות האות? איך יכול לשמש הדם, הנראה החוצה, סימן למי שמסתגר בתוך הבית?

נראה, שגם התרגום יכול לסבור כי מטרתו של הדם היא לשמש לאות לבני ישראל, אך הוא חלוק על המכילתא באשר לדרך בה יפעל האות.

לפירוש המכילתא, יפעל הדם על בני ישראל בדרך של התבוננות – כל משפחה תתבונן בדם על הדלת ועל שתי המזוזות, ותיזכר בקרבן שהקריבה לפני כמה דקות, ושמסמל את תחילת השחרור.

גם תרגום יונתן רואה את הנמען של האות, בבני ישראל, אך הדרך היא הפוכה. כידוע, לקיחת השה ושחיטתו במצרים, היו מעשה מסוכן ביותר. המצרים האֵלִיָּהוּ את הכבשים, וכל פגיעה בהם, וקל וחומר הריגתם, הייתה פגיעה ברגשותיהם הדתיים. הקב"ה רצה להוציא את בני ישראל ממצרים, אך יותר מכך, להוציא את המצריות, על עבודת האלילים שבה, מתוך בני ישראל. הדרך לכך עוברת, בין השאר, בהצהרה קבל עם ועולם, שהשה איננו נחשב בעינינו כא-ל, בשום צורה שהיא. כאשר עבד יהודי במצרים, מעז לשחוט ש, ולתת את דמו על המשקוף מבחוץ, הוא מוכיח שהוא איננו ירא יותר מן המצרים, ואיננו מאמין באליליהם.

תרגום יונתן, רואה בהצהרה הזו כלפי חוץ, אמירה המיועדת להשפיע על המצהיר, יותר מעל המתבוננים בו. כאשר משדרים מסר בצורה שאינה משתמעת לשני פנים, המסר נקלט בצורה חזקה מאוד, לא רק אצל המתבונן, אלא גם ואולי בעיקר אצל המצהיר עצמו.

כאשר אנו מרגישים בחולשה באידיאלים בהם אנו מאמינים, או בדרך להגשמתם, מומלץ לנקוט בסוג כזה של הצהרה, בצורת דיבור או עשייה, כלי המפקפקים, הצהרה שתביא גם אותנו להפנים יותר את האידאל בו אנו מאמינים.

שבת שלום

יעקב (יוקי) מאיר

¹ ויקחו מן הדם ויתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף העליון **מבחוץ** על הבתים שיאכלו אותו וישנו בהם